Aan de leden van de gemeenteraad van Oss

1 november 2023

Betreft: Rekenkamerbrief onderzoek 'De energietransitie in Breda, 's-Hertogenbosch, Oss en Tilburg'

Geachte leden van de raad,

De rekenkamercommissie heeft samen met de rekenkamers van Breda, 's Hertogenbosch en Tilburg een onderzoek naar de *energietransitie* uitgevoerd. Wij bieden u hierbij het onderzoeksrapport aan.

Iedere gemeente heeft de opdracht om een bijdrage te leveren aan de energietransitie en werkt samen met andere partijen binnen een energieregio (de Regionale Energiestrategie, RES). De energietransitie houdt de overgang in naar een situatie waarin de energievoorziening structureel anders van aard en vorm is dan in het huidige energiesysteem. De transitie kent drie onderdelen: de opwek van duurzame energie, andere bronnen van verwarming en energiebesparing.

Met dit onderzoek geeft de rekenkamercommissie u inzicht in *de stand van zaken* ten aanzien van de energietransitie in de gemeente; welke kaders, doelen, middelen en tijdlijn zijn afgesproken en hoe staat het met de realisatie daarvan? Er is ook gekeken naar de mogelijkheden die u hebt tot sturing en controle op de lokale energietransitie en naar de wijze waarop u die sturings- en controlemogelijkheden hebt ingezet..

Het rapport bestaat uit drie delen:

1. De gezamenlijke rapportage met de overkoepelende conclusies en aanbevelingen (bijlage 1)
2. De gemeentelijke nota met conclusies en aanbevelingen voor Oss (bijlage 2)
3. Een factsheet met de bevindingen, conclusies en aanbevelingen in een oogopslag (bijlage 3).

Uit het onderzoek blijkt dat Oss de opgave van *energieopwekking* tot 2030 kan halen, er van uitgaande dat alles verloopt zoals gepland. Met het huidige vastgestelde en voorgenomen beleid in de gebouwde omgeving worden de *energiebesparings- en warmtetransitie* doelen niet gehaald.

Vooralsnog wijzen de gegevens erop dat maatregelen versneld en uitgebreid moeten worden en wij adviseren u het volgende:.

- Geef het college de opdracht vroegtijdig om nog dit kalenderjaar met gemeente 's-Hertogenbosch in gesprek te gaan over de verschillende uitgangspunten over de afstandsnorm in het windproject Duurzame Polder.
- Verzoek het college voor de kadernota 2025-2028 scherp te maken welke stappen (aanvullend) gezet moeten worden om de doelen voor energiebesparing te halen.
- Besluit om te komen tot een versnelling van de warmtetransitie en vraag aan het college om voor de behandeling van de kadernota 2025-2028 op basis van de Transitievisie Warmte 2.0 voorstellen te doen hoe dit gerealiseerd kan worden.

De opgave is groot, het vraagt van u om voortdurend de vinger aan de pols te houden en te sturen op het geplande resultaat. De volgende aanbevelingen zijn vooral gericht op het verbeteren van de informatie, zodat er keuzes gemaakt kunnen worden op basis van goed onderbouwde resultaten:

- Geef het college de opdracht om voor de behandeling van de kadernota 2025 de hoofdlijnen van de diverse lokale en regionale beleidsnota's alsook de stand van zaken van de uitvoering in een overzichtelijke factsheet te verwerken.
- Geef het college de opdracht om in 2024 met het oog op 2030 in beeld te brengen:
    - Hoe 'hard' de pijplijn is (en eventueel daarbuiten de te verwachten realisatie)
    - Hoe een eventuele restopgave met concrete plannen ingevuld is of gaat worden en welke tussentijdse mijlpalen daarvoor worden gevolgd.
    - Wat nodig is om zowel pijplijn als restopgave te realiseren.

  Bespreek op basis hiervan met het college of het te verwachten is dat de doelen in 2030 gerealiseerd gaan worden of dat bijsturing nodig is.
- Verzoek het college om in raadsinformatie en -besluiten voor zowel kaderstelling als controle een duidelijk onderscheid te maken tussen de drie onderdelen (opwek, besparing, warmte) van de energietransitie.
- Beoordeel de nieuwe CO2 monitoringssystematiek op de mogelijkheden om u beter en sneller te informeren over de voortgang. Maak afspraken over de wijze waarop en de frequentie waarmee u geïnformeerd wenst te worden.
- Verzoek de griffie om in de eerste helft van 2024 een bijeenkomst te organiseren over de behoefte aan en de mogelijkheden van informatievoorziening over financiën per project en het detailniveau van planning per project.

Wij raden u aan om de 'good practices' van de andere gemeenten als ondersteuning te gebruiken om te komen tot die verbeterde informatie: de klimaatbegroting van Breda en het monitoringsprogramma van Tilburg.

Ook is het nu tijd om verder in de toekomst te plannen. De doelstellingen waaraan Nederland moet voldoen in 2050 hangen in grote mate af van beschikbare ruimte en infrastructuur. Deze aspecten vragen een planning op lange termijn en regionale samenwerking.

- Vraag het college om in 2024 een richtinggevende visie op energietransformatie voor 2030-2050 voor te bereiden en bespreek deze.
- Geef als raad opdracht aan het college om voor de behandeling van de kadernota 2025-2028 de doelen voor opwek van duurzame elektriciteit voor de periode na 2030 met u te bespreken

De rekenkamer is van mening dat de insteek om alleen op het eigen deel van de transitie te plannen, niet meer houdbaar is. De oplossing van Tilburg, het oprichten van een regionaal ontwikkelbedrijf, is mogelijk een inspiratiebron.

Nawoord

Het college heeft zoals gebruikelijk gereageerd op de conceptrapportage. De collegebrief hebben wij integraal als bijlage bij de rapportage gevoegd.

De rekenkamer heeft naar aanleiding van de bestuurlijke reactie de volgende opmerkingen.

Het college geeft aan de conclusies te onderschrijven met uitzondering van de gevolgtrekking dat de informatie die met de raad gedeeld wordt versnipperd is en onvoldoende sturingsmogelijkheden biedt. De raad kan deze conclusie van de rekenkamercommissie zelf het beste beoordelen en op basis daarvan de aanbevelingen al dan niet overnemen. Dit geldt specifiek voor aanbeveling 1: een bijeenkomst organiseren over de behoefte aan en de mogelijkheden van informatievoorziening over financiën per project en het detailniveau van planning per project) die het college onnodig vindt. Ook de aanbevelingen 2 en 3, omtrent informatie over risicobeheersing bij het windproject Duurzame Polder kunnen hierbij worden betrokken.

Het baart de rekenkamer wel zorgen dat er onduidelijkheid bestaat over de gerapporteerde cijfers. De rekenkamer heeft een extern, professioneel bureau ingeschakeld voor dit onderzoek. De gepresenteerde onderzoeksgegevens zijn ambtelijk gecheckt en de aangegeven correcties zijn aangebracht. Nu geeft de reactie van het college toch reden tot discussie over de feiten. Wellicht zijn het nieuwe feiten. Dan had het college dit kunnen aangeven. Wij vinden het spijtig dat rapport hierdoor vertroebeld lijkt te worden, terwijl het onderzoeksbureau en de rekenkamercommissie zich gebaseerd hebben op de door het college aangeleverde en in ambtelijk wederhoor gecheckte gegevens. De rekenkamer is overigens van mening dat de aangepaste cijfers van het college geen invloed hebben op de conclusies en aanbevelingen in dit rapport. Maar ziet in deze reactie van het college wel de bevestiging van de noodzaak tot tijdige en heldere rapportages over de voortgang van de energietransitie.

Vervolg
De presentatie van het onderzoeksrapport vindt plaats in een Technisch Overleg op 23 november a.s. De onderzoekers zullen daar aanwezig zijn en u hebt gelegenheid tot het stellen van technische vragen. Wij nodigen u van harte uit hierbij aanwezig te zijn. Wij hopen op behandeling van het rapport in de gemeenteraad van 14 december.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

Namens de rekenkamer(commissie),

Astrid van de Klift
Voorzitter rekenkamercommissie Oss